

CZU 343.82

REGLEMENTAREA JURIDICĂ A ASIGURĂRII SECURITĂȚII PERSONALE A CONDAMNAȚILOR

Oleg RUSU,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Departamentului știință al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
ORCID: 0000-0002-0879-4154

Rezumat

Articolul este consacrat aspectelor juridice și organizatorice ale asigurării dreptului deținuților la securitate personală. Asigurarea securității personale a condamnaților în procesul executării pedepsei reprezintă una din sarcinile de bază ale sistemului execuțional-penal. Astfel, este prezentată o caracteristică juridică a securității personale în contextul problemei asigurării dreptului condamnaților la securitate personală. Este realizată o clasificare a actelor normative care reglementează măsurile de asigurare a securității personale a condamnaților în procesul executării pedepselor penale privative de libertate. Autorul a realizat și o analiză a bazei juridice care reglementează chestiunile ce țin de asigurarea securității personale a deținuților. Actele normative analizate reprezintă o bază pentru perfecționarea reglementării juridice a asigurării securității personale a condamnaților. În context, este realizată o analiză a problemelor existente în acest domeniu la etapa actuală. De asemenea, sunt examinate măsurile de regim ale asigurării securității personale a condamnaților în procesul executării pedepselor privative de libertate. În final, sunt examinate măsurile asigurării securității condamnaților în procesul executării pedepselor.

Cuvinte-cheie: sistem execuțional penal, condamnați, securitate personală, dreptul la securitate personală, asigurarea securității personale.

Summary

The article is devoted to the legal and organizational aspects of ensuring the right of detainees to personal security. Ensuring the personal security of convicts during the execution of the sentence is one of the basic tasks of the executive-criminal system. Thus, a legal feature of personal security is presented in the context of ensuring the right of convicts to personal security. A classification of the normative acts that regulate the measures to ensure the personal security of the convicts in the process of executing the criminal sentences of deprivation of liberty is made. The author also made an analysis of the legal basis that regulates the issues related to ensuring the personal security of detainees. The analyzed normative acts represent a basis for the improvement of the legal regulation of the personal security of the convicts. In this context, an analysis of the existing problems in this field is made at the current stage. Also, the regime measures of ensuring the personal security of the convicts in the process of execution of the custodial sentences are examined. Finally, measures to ensure the safety of convicts in the execu-

tion of sentences are examined.

Keywords: *criminal enforcement system, convicted persons, personal security, the right to personal security, ensuring personal security*

Nevoia de siguranță și securitate este fundamentală pentru viața psihică a omului, iar în mediul penitenciar această necesitate este inerent afectată prin însăși esența detenției, care indică argumentarea legală de a izola fizic o persoană, ceea ce este în sine o acțiune care afectează modul obișnuit de activitate a omului.

Instituțiile penitenciare, prin definire, sunt surse de pericol sporit ținând cont de faptul că în ele este concentrată cea mai periculoasă categorie de cetățeni care au încălcat legea. Astfel, problemele ce țin de securitatea penitenciară și asigurarea securității condamnaților rămân a fi de o actualitate sporită deoarece privarea de libertate a persoanei suscită în continuare discuții și controverse [1, p. 25].

Urmează de menționat că securitatea în instituțiile penitenciare, spre deosebire de securitatea în societate, este asigurată într-un mediu și o atmosferă specifică. Personalul respectivelor instituții este în situația de a activa în mediul persoanelor care au comis infracțiuni. Mai mult ca atât, respectiva activitate este realizată pe un teritoriu restrâns. În acest sens unii autori menționează, pe bună dreptate, că atmosfera în instituțiile penitenciare poate fi caracterizată ca fiind mai puțin favorabilă pentru atingerea scopurilor asigurării securității, comparativ cu cea în societate per ansamblu [2, p. 6].

Siguranța și securitatea în penitenciare depind de crearea unui climat pozitiv, care încurajează cooperarea dintre deținuți: securitate externă (prevenirea evadărilor) și siguranța internă (prevenirea tulburărilor) sunt cel mai bine asigurate prin construirea unor relații pozitive între deținuți și personal. Aceasta este esența securității dinamice, care ar trebui să fie prezentă în detenție [3, p. 45].

Știința dreptului execuțional-penal tratează în mod diferit *noțiunea de securitate penitenciară*. În viziunea unor autori securitatea penitenciară constă în protecția anumitor obiecte sau edificii [4, p. 45], pentru alții – asigurarea liniștii, inviolabilității vieții și sănătății funcționarilor penitenciarului, a condamnaților și altor persoane, a muncii și odihnei acestora, precum și a funcționării instituției penitenciare în ansamblu și a unităților structurale ale sale în particular [5, p. 26]. În viziunea altora – ca stare care asigură lipsa pericolului [6, p. 7].

Conceptul de securitate penitenciară este complex în conținut, datori-

tă funcției custodiale a penitenciarului. Persoanele private de libertate trebuie izolate și ținute în penitenciar conform unor reguli precise, menite să întrețină o atmosferă carcerală suportabilă și cât mai umanizată.

Securitatea penitenciară este formată dintr-un ansamblu de măsuri și acțiuni destinate a preveni evadările și a menține un mediu uman între deținuți, între aceștia, pe de o parte, și personalul penitenciar, pe de altă parte, care să prevină manifestările agresive și autoagresive ale condamnaților [7].

Reieșind din noțiunea securității în mediul penitenciar și ținând cont de noțiunile teoretice ale securității persoanei, *prin securitatea condamnaților înțelegem* protecția vieții, sănătății, altor interese vitale și social-importante ale condamnatului care sunt garantate de dreptul internațional și legislația națională, precum și prevenirea pericolelor și amenințărilor apărute în procesul ispășirii pedepselor penale privative de libertate.

Reglementarea juridică a securității personale a condamnaților presupune fixarea normativă a ordinii și condițiilor realizării dreptului subiectiv al condamnaților la securitate personală precum și a măsurilor de asigurare a securității acestora. Evidențierea acestor două direcții ale reglementării juridice permite de a examina securitatea condamnaților în calitate de instituție juridică complexă, care conține norme ale diferitor ramuri de drept. Totodată, dreptul condamnaților la securitate personală precum și obligația de a fi asigurat sunt reglementate de către normele dreptului execuțional penal precum și de către alte ramuri ale dreptului (dreptul constituțional, dreptul civil, dreptul muncii, etc.).

În acest context, siguranța reprezintă condiția de a fi și a se simți sigur, în afara pericolului. Prin securitate se înțeleg, deseori, toate măsurile adoptate pentru a asigura siguranța. În mediul penitenciar se crede adesea că siguranța poate fi asigurată prin păstrarea și menținerea ordinii, a disciplinei și a controlului. Atât legislația națională, cât și cea internațională, prevede că, din motive de siguranță, limitările anumitor drepturi pot fi legitime. Totuși, acestea trebuie să îndeplinească toate cele trei criterii stabilite în conformitate cu dreptul internațional și jurisprudența CtEDO:

- Legalitatea – măsura trebuie să fie prevăzută de legi conforme cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului.
- Necesitatea – măsura trebuie să fie necesară și utilă.
- Proporționalitatea – măsura luată trebuie să fie cea mai puțin invazivă pentru atingerea obiectivului de menținere a ordinii și a securității și să fie impusă pentru cea mai scurtă durată [3, p. 47].

Toate caracteristicile existente ale teoriei dreptului la securitate re-

ies din apartenența sa la statutul juridic al cetățeanului. Dreptul acestuia la securitate personală, în teoria dreptului, este determinat ca un drept fundamental al persoanei, care constituie o garanție pentru realizarea altor drepturi, libertăți precum și a îndeplinirii propriilor obligațiuni [8, p. 256]. Acesta mai poate fi apreciat ca un drept subiectiv în cadrul dreptului la inviolabilitatea persoanei care nu poate fi limitat până când nu a fost dovedită comiterea unei infracțiuni pedepsită cu privațiune de libertate [9, p. 25-26]. Astfel, dreptul la securitate personală reprezintă un drept subiectiv, care asigură inviolabilitatea persoanei, apărarea și ocrotirea drepturilor și intereselor sale legitime. Acest drept se referă la statutul juridic al cetățeanului și ține de activitatea organelor de drept ale statului.

Dreptul subiectiv al condamnatului la securitate personală își are specificul determinat, în primul rând, de statutul său juridic special. De rând cu dreptul la securitate, care reiese din statutul juridic general al cetățeanului, condamnatul de asemenea posedă dreptul la securitate, însă la un nivel mai îngust, care corespunde statutului său juridic special. Acest drept reiese din normele dreptului execuțional-penal și aparține condamnatului ca subiect al raporturilor execuțional-penale. Caracterul specific al acestui drept este condiționat atât de particularitățile sistemului execuțional-penal, cât și de formele de asigurare a dreptului condamnatului la securitate, care se deosebesc prin diversitate și sunt fixate în toate instituțiile și normele dreptului execuțional-penal [10, p. 79].

Noțiunea de „asigurare a securității personale a condamnaților” în știința dreptului execuțional-penal este determinată de un complex de măsuri juridice, administrative, investigative, tactice și special-preventive, orientate spre prevenirea unui eventual pericol și înlăturarea unui pericol evident care amenință liniștea, viața și sănătatea, cinstea și demnitatea persoanelor care ispășesc pedepse penale în locurile de detenție [11, p. 469]. De aceea, asigurarea securității condamnaților reprezintă un complex organizatorico-juridic care funcționează în baza și în scopul asigurării dreptului condamnatului la securitate, care este un atribut al statutului său juridic general și special. Formele organizatorice de asigurare a securității condamnaților, la fel ca și dreptul la securitate, sunt subordonate unui scop unic și anume al creării unor condiții sigure de executare a pedepsei.

În prezent există un spectru vast de acte normative, care apără dreptul condamnaților la securitate personală. Din categoria unor astfel de documente fac parte standardele și normele în domeniul apărării drepturilor omului, care sunt parte componentă a sistemului de drept național, actele

normative departamentale etc.

Un șir de acte normative internaționale proclamă drepturile la securitate ale persoanei, inclusiv dreptul la viață, dreptul la condiții decente de detenție care ar corespunde unor condiții de securitate, dreptul la atingerea unui nivel maxim al sănătății fizice și psihice, inviolabilității spirituale și morale a persoanei etc.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948, *Convenția cu privire apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, ca acte care determină starea securității persoanei prevăd astfel de drepturi cum ar fi dreptul la viață, oportunitatea de a munci în condiții care ar răspunde cerințelor de securitate, dreptul la respectarea inviolabilității fizice, spirituale și morale a persoanei; interzic aplicarea torturii sau altor tipuri de pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela), adoptate prin Rezoluția Adunării Generale a ONU la 17 decembrie 2015, atribuie la măsurile care asigură securitatea deținuților protejarea acestora de insulte, curiozitatea publicului și de orice fel de publicitate în timpul aducerii lor în locul de deținere sau scoaterii din acesta (regula 73.1). În caz că se recurge la dormitoare, acestea trebuie să fie ocupate de către deținuți selecționați cu îngrijire și recunoscuți apti să fie cazați în aceste condiții. Noaptea ei vor fi supuși unei supravegheri regulate, adaptată tipului de penitenciar respectiv (regula 12.2). De asemenea, regulile prevăd că sistemul penitenciar, cu excepția cazurilor de izolare justificată sau aplicare a izolării pentru menținerea disciplinei, nu trebuie să agraveze suferința specifică într-o atare situație (regula 3).

Codul de Conduită pentru responsabilii cu aplicarea legilor, adoptat la 17 decembrie 1979, prin Rezoluția nr.34/169 a Adunării Generale a ONU, stabilește că responsabilii cu aplicarea legilor sunt obligați să respecte și să protejeze demnitatea umană, să apere și protejeze drepturile fundamentale ale fiecărei persoane, inclusiv ale condamnaților (art. 2) precum și să vegheze la protejarea sănătății persoanelor ce se află în paza lor și să le acorde îngrijiri medicale de fiecare dată când acestea sunt necesare.

Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare, adoptat la 9 decembrie 1988 prin Rezoluția 43/173 în cadrul celei de-a 76-a Sesiuni plenare a ONU și *Regulile Europene pentru penitenciare* (Recomandarea REC (2006) 2 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre, adoptată

la 11.01.2006), fiind documente internaționale de bază care reglementează securitatea deținuților, enumeră drepturile care urmează a fi asigurate indiferent de statutul juridic al individului. Ele stabilesc că statele urmează să interzică prin lege orice acțiuni care ar fi în discrepanță cu realizarea acestor drepturi.

Următoarea grupă de acte normative, care reglementează asigurarea securității persoanei în instituțiile penitenciare o constituie Constituția Republicii Moldova, alte legi ale Republicii Moldova, Hotărârile de Guvern, alte acte normative.

În Republica Moldova garanțiile sociale ale securității persoanei sunt garanții constituționale.

Constituția Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.07.1994, proclamă drepturile și libertățile omului și cetățeanului drept valori fundamentale. Astfel, se menționează că statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24 alin. (2)) iar libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile (art. 25 alin. (1)). Respectiva prevedere corespunde pe deplin abordării întregii comunități civilizate față de problema drepturilor omului exprimată în standardele internaționale, adoptate la nivelul Organizației Națiunilor Unite și Consiliului Europei.

Bazându-ne pe *prevederile dreptului internațional*, putem susține, că securitatea personală a condamnaților apare ca o necesitate vitală a omului, care este realizată prin asigurarea și realizarea sa în drepturile, libertățile și interesele lor legitime.

În scopul realizării recomandărilor comunității internaționale, Republica Moldova și-a asumat obligațiunea de a aduce condițiile de detenție a condamnaților și asigurarea securității lor în corespundere cu normele juridice internaționale.

Securitatea condamnatului, protecția sa față de violența fizică, sexuală și psihologică din partea altor condamnați depind, în primul rând, de starea regimului în instituția penitenciară, disciplina în rândul condamnaților și măsurile întreprinse în scopul îmbunătățirii acestora. Măsurile organizatorico-juridice, orientate spre consolidarea regimului și disciplinei condamnaților reprezintă mijloace complexe de susținere a securității în instituție [12, p. 54-55].

Dreptul subiectiv al condamnaților la securitate personală este fixat în Codul de executare al Republicii Moldova. Astfel în art. 169 alin. (1) lit. b) este prevăzut dreptul la apărarea și respectarea de către instituția sau

organul care asigură executarea pedepsei a demnității, drepturilor și libertăților pe care le are, inclusiv de a nu fi supus la tortură și nici la pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, precum și, indiferent de consimțământul său, unei experiențe medicale sau științifice care îi pune în pericol viața sau sănătatea, beneficiind, după caz, de măsuri de protecție din partea statului.

Articolul 206 al Codului de executare garantează securitatea personală a condamnatului indiferent de la cine parvine amenințarea (de la alți condamnați, de la personalul penitenciar). Articolul respectiv determină dreptul condamnaților la securitate personală, care este în corelație cu obligația administrației instituției penitenciare de a asigura securitatea deținuților. Astfel, potrivit art. 206 CE al RM, la apariția pericolului pentru securitatea personală a condamnatului, el este în drept să adreseze oricăreia dintre persoanele cu funcție de răspundere a penitenciarului o cerere privind asigurarea securității personale. În acest caz, persoana cu funcție de răspundere este obligată să întreprindă imediat măsuri pentru asigurarea securității personale a condamnatului, iar, după caz, și măsuri de protecție din partea statului. Administrația penitenciarului întreprinde măsurile de rigoare în vederea înlăturării pericolului pentru securitatea personală a condamnatului. Măsurile respective vor fi menținute atâta timp cât o cere scopul acestora.

Drept temei pentru întreprinderea măsurilor în vederea asigurării securității personale a condamnaților este adresarea nemijlocită a condamnatului fie existența unei informații veridice, parvenită din alte surse, inclusiv în rezultatul măsurilor speciale de investigații.

Analiza rezultatelor desfășurate de către unii cercetători, referitoare la securitatea personală a deținuților, a permis divizarea cauzelor apariției pericolului pentru drepturile și libertățile condamnaților în două grupuri: reale, care nu depind de conștiința și voința condamnatului, și artificiale, create intenționat de către condamnat pentru plasarea sa într-un loc sigur în scopul autoizolării de restul deținuților [13, p. 376].

Rezultatele altui studiu [14, p. 14] realizat la nivel național a demonstrat că cele mai frecvente cauze ale conflictelor dintre deținuți sunt: impunerea regulilor de comportament de către unii deținuți în raport cu alți deținuți; dorința unor deținuți de manifestare a superiorității; impunerea opiniei și soluției la anumite probleme; răspândirea zvonurilor; probleme de natură personală; încălcarea ordinii și neglijarea condițiilor de trai; perpetuarea conflictelor de la libertate; datoriile; sustragerea și luarea forțată a bunurilor altor deținuți; impunerea comportamentului abuziv de către alți deținuți.

Totodată, cauzele frecvente ale abuzului deținuților din partea unor reprezentanți ai administrației sunt provocările din partea unor deținuți; stresul, starea emoțională instabilă a unor funcționari; neprofesionalismul, necunoașterea metodelor de lucru și lipsa abilităților speciale de comunicare a unor funcționari; răspândirea de zvonuri de către un deținut referitor la funcționar; dorința unor funcționari de a-și demonstra puterea și autoritatea; solidaritatea profesională și răzbunarea pentru abuzul deținuților în raport cu funcționarii; impunerea de către unii funcționari cu exces de severitate a condițiilor prevăzute de legislație; pedantismul [14, p. 67].

Gradul sperit de pericol al amenințărilor la securitatea personală în mediul penitenciar este parțial compensat printr-un spectru vast de măsuri de regim, realizate în direcția examinată. Totodată, în condițiile deținerii colective a condamnaților și reducerii de personal, securitatea este asigurată din contul mijloacelor tehnico-ingenerești. Ineficiența unei astfel de abordări este demonstrată de practica altor state. Astfel, creșterea numărului mijloacelor de supraveghere tehnică, concomitent cu diminuarea numărului de personal, conduce la descreșterea disciplinei și respectiv la creșterea numărului de încălcări ale regimului [15, p. 57-58].

În acest sens, considerăm oportun de a deține izolat, în încăperi speciale, pe perioada de seară și noapte, persoanele care manifestă un comportament agresiv. Urmează de menționat că o astfel de abordare este frecvent întâlnită în practica internațională. Astfel, autorul rus D. Macarov descriind experiența germană, menționează că deținerea solitară este avantajoasă din punct de vedere al profilaxiei conflictelor interpersonale, influențării reciproce a condamnaților, climatului psihologic sănătos și al securității personale. În special s-a demonstrat că în perioada în care în celule erau deținuți câte doi condamnați, aveau loc numeroase cazuri de încălcare a dreptului la securitate personală (conflicte, agresiune, violență, suicid). După reluarea deținerii solitare în privința celor mai periculoși deținuți, situația se redresa imediat [16, p. 52].

Ținând cont de faptul că în locurile de detenție este concentrat contingentul cu cel mai înalt nivel de criminalizare, oferirea unui loc securizat în cazul apariției unui pericol pentru drepturile și libertățile condamnaților, în special legat de atentarea la viața și sănătatea lor, urmează a fi recunoscută drept o metodă eficientă de asigurare a securității personale a deținuților, dar și a securității interne a instituției penitenciare în ansamblu [13, p. 376].

Securitatea condamnatului, protejarea sa față de violența fizică și psihică din partea altor condamnați, depind nemijlocit de starea regimului în

instituția penitenciară, disciplina în rândul condamnaților și a măsurilor întreprinse în scopul îmbunătățirii acestora. Practica demonstrează că, în cazul înrăutățirii regimului, are loc creșterea încălcărilor de disciplină în rândul condamnaților, inclusiv se majorează numărul cazurilor de violență fizică. Prin urmare, măsurile organizatorico-juridice, orientate spre consolidarea regimului în instituțiile penitenciare și a disciplinei condamnaților, în cele din urmă, contribuie la asigurarea securității condamnaților. Totodată, regimul și disciplina au rolul unor mijloace complexe de asigurare a securității în instituțiile penitenciare.

În prezent, legislația execuțional-penală națională [17; 18; 19] conține mai multe prevederi orientate spre asigurarea securității deținuților în mediul penitenciar cum ar fi: regimul în instituțiile penitenciare; instalațiile tehnico-ingenerești; controlul asupra condamnaților prin intermediul sistemelor de supraveghere video; supravegherea vizuală asupra condamnaților în instituțiile penitenciare; regimul special în penitenciare; aplicarea mijloacelor speciale și a armei de foc; activitatea specială de investigații; aducerea la cunoștința deținuților a prevederilor legislației execuțional-penale.

Toate prevederile examinate mai sus, nu doar fixează drepturile și obligațiunile condamnatului în domeniul securității personale, dar reprezintă și un sistem de garanții juridice și măsuri de realizare a securității sale ținând cont de statutul juridic special al condamnatului și condițiile specifice de executare a pedepsei. În funcție de tipul pedepsei și a instituției penitenciare stabilite în care se deține condamnatul este stabilită securitatea sa personală și particularitățile asigurării sale.

Analiza unor prevederi și norme ale legislației în vigoare demonstrează existența unei baze juridice bine elaborată, care permite asigurarea securității personale a condamnaților în instituțiile penitenciare. Totodată, este necesară o perfecționare continuă a mecanismului de aplicare precum și căutarea unor noi abordări referitoare la realizarea dreptului condamnaților la securitate personală.

În acest sens, împărtășim pe deplin opiniile autorilor care semnalează despre necesitatea modificării conținutului dreptului la securitate personală al condamnaților și trecerea sa într-o formă mai dezvoltată, în care condamnații trebuie să fie protejați pe deplin de orice tip de amenințări [20, p. 101].

Constatăm că programele de prevenire și combatere a violenței și abuzului unor deținuți de către alți deținuți sunt doar parțial eficiente, inclusiv din cauza colaborării defectuoase dintre serviciile penitenciare. Din aceste considerente, implementarea programelor de reducere a violenței în mediul

carceral vor include cu precădere în calitate de beneficiari deținuții impulsivi, pe cei cu un statut mai înalt în ierarhia criminală, cei dependenți de alcool și droguri, persoanele cu tulburări mintale, persoanele care au experiență carcerală, persoanele cu o pregătire fizică bună.

În aceeași ordine de idei, perfecționarea legislației, precum și a procedurii de înregistrare a cazurilor, elaborarea unor norme metodologice de investigare a cazurilor, instruirea personalului care investighează cazurile, sporirea încrederii deținuților în reprezentanții administrației penitenciare, dezvoltarea unor programe de lucru cu potențialele victime ale abuzului ar spori șansele de identificare și, respectiv, de pedepsire a agresorilor în cazurile de violență și abuz al unor deținuți comise de către alți deținuți.

Totodată, managementul sistemului penitenciar urmează să includă elaborarea anumitor norme metodologice de investigare a cazurilor de abuz și violență între deținuți și să instruiască responsabilii de această activitate.

Mecanismul asigurării securității condamnaților va fi eficient doar în cazul când măsurile de securitate vor fi aplicate în complex, ținând cont de situația concretă și factorii, care creează un pericol pentru securitatea personală a condamnaților [12, p. 56].

Așadar, la baza funcționării sistemelor execuțional-penale ale statelor moderne trebuie să stea garanții ale securității tuturor subiecților relațiilor penitenciare, cum ar fi: condamnații, personalul penitenciar, alte categorii de persoane. Dreptul persoanei la securitate constă în protecția vieții și sănătății sale, a drepturilor și libertăților, proprietății, cinstei și demnității, inviolabilității personale. În aceste împrejurări, securitatea ca stare a protecției fizice, psihice, juridice și social-economice reprezintă o condiție indispensabilă a eficienței funcționării întregului sistem execuțional-penal, deoarece servește ca indicator al raționalității și eficienței, corespunzând normelor și standardelor internaționale.

Referințe bibliografice:

1. Усеев Р., Основы фортификации в исправительных учреждениях. În: Вестник Самарского юридического института: Научно-практический журнал, 2014, Nr. 2(13), p. 24-31.
2. Хохрин С., Проблемы организационного и правового обеспечения профилактической работы по предупреждению и пресечению правонарушений осужденных. În: Вестник Пермского института ФСИН России, 2012, № 3 (7), p. 5-7.

3. Țurcan A., Captari V., Ciurea Iu., ș.a. Ghid de bune practici pentru angajații sistemului penitenciar. Asigurarea răspunsului la nevoile special ale femeilor aflate în detenție. Chișinău, 2019, 86 p.
4. Казак Б., Безопасность уголовно-исполнительной системы, Монография, Рязань: АПУ Минюста России, 2001, 324 p.
5. Перегудов А., Курс лекций по обеспечению безопасности, порядка исполнения и отбывания наказания в ИТУ, УФА: УВШ МВД России, 1996, 189 p.
6. Громов М., Селиверстов В.. Правовые и организационные вопросы обеспечения безопасности работников ИТУ, Рязань: РВШ МВД СССР, 1991, 92 p.
7. Siguranța și ordinea în penitenciare // <https://legeaz.net/dictionar-juridic/siguranta-ordine-penitenciar> (accesat la 11.10.2022).
8. Матузов Н., Малько А., Теория государства и права: курс лекций, Москва, Юристъ, 2001, 776 p.
9. Огурцов Н., Правоотношения и ответственность в советском уголовном праве, Рязань, 1976, 206 p.
10. Уткин В., Уголовно-исполнительное право: Общая часть, Томск, 1995, 94 p.
11. Анисимков В., Епанешников В., Особенности обеспечения безопасности осужденных в исправительно-трудовых учреждениях. Курс лекций по обеспечению безопасности, порядка исполнения и отбывания наказания в ИТУ / под ред. А. Г. Перегудова, Уфа, 1996, 486 p.
12. Фомин В., К вопросу о личной безопасности осужденных в местах лишения свободы, În: Человек: преступление и наказание, 2018, № 1, p. 54-55.
13. Смирнов А., Предоставление осужденным к лишению свободы безопасного места как один из важных факторов обеспечения их личной безопасности и внутренней безопасности учреждения. În: Актуальные проблемы деятельности подразделений УИС: Сб. матер. Все-рос. науч.-практ. конф. Воронеж, 2017, p. 374-177.
14. Dolea I., Zaharia V., Securitatea personală în mediul penitenciar, Chișinău, Cartea juridică, 2014, 96 p.
15. Кани М., «Корбас»: провал концепции современной тюрьмы? În: Преступление и наказание, 2013, № 7, p. 57-59.
16. Макаров Д., Особенности отбывания наказания и обеспечения безопасности в пенитенциарных учреждениях ФРГ на примере испра-

- вительного учреждения Брухзаль, În: Ведомости уголовно-исполнительной системы, 2012, № 9, p. 41-52.
17. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24.12.2004, // Monitorul Oficial nr. 214-220 din 05.11.2010.
 18. Legea nr. 300 din 21.12.2017 Cu privire la sistemul administrației penitenciare. // Monitorul Oficial nr. 48-57 din 16.05.18.
 19. Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 583 din 26.05.2006 // Monitorul Oficial nr. 91-94/676 din 16.06.2006.
 20. Паканич С., Теоретико-правовое исследование понятия права осужденных на личную безопасность в условиях лишения свободы, În: Вестник Кузбасского института, 2011, № 5 (8). p. 100-104.